

Jaarverslag 2018

publieksversie

BreedSaam

HUISVESTING PRIMAIR & SPECIAAL ONDERWIJS BREDA U.A.

BreedSaam is de coöperatieve vereniging van 11 schoolbesturen in Breda die na de doordecentralisatie de huisvesting verzorgt voor 56 scholen en 70 gebouwen in het primair en (voortgezet) speciaal onderwijs in Breda.

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave.....	1
Van de voorzitter	2
Verslag van de raad van commissarissen.....	4
1. Missie, visie en strategie	6
1.1 Missie	6
1.2 Visie	6
1.3 strategie	6
2. Organisatie	7
2.1 Bestuurlijk	7
2.1.1 algemene ledenvergadering van de coöperatie BreedSaam:	7
2.1.2 Bestuur	7
2.1.3 Raad van Commissarissen	8
2.1.4 Bestuurlijk overleg	8
2.2 Huisvestingsbedrijf.....	9
2.2.1 Bedrijfsstructuur	9
2.2.2 Huisvestingsbedrijf functies	9
3. PROJECTEN	10
3.1 In uitvoering zijnde en Gerealiseerde projecten	10
3.1.1 IKC OASE Kameelstraat	10
3.1.2 Uitbreiding nutsbasisschool teteringen	11
3.1.3. Renovatie en uitbreiding OBS De Tweesprong (Brabantpark)	11
3.1.4 Nieuwbouw Internationale School Campus Breda.	11
3.3 Onderhoud	13
4. Leerlingaantallen.....	14
5. Communicatie	15
6. Ontwikkeltrajecten.....	16
6.1 Gebruik ruimte voor niet-onderwijs activiteiten: m2 voor derden.....	16
6.2 Duurzaamheid	16
6.3 Marktonwikkelingen	16
6.4 inkoop/aanbesteding	16
7. Financiën	17
7.1 Algemeen	17
7.2 Risico's.....	17
7.3 Ratio's.....	18
8. Ondertekening	19
Bijlage 1: Organogram BreedSaam	20
Jaarrekening 2018.....	21
1.1 Balans per 31-12-2018.....	26
1.2 Winst-en-verliesrekening 2018.....	28
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	

Wij kunnen terugkijken op een jaar, waarin wederom veel is gebeurd en tot stand is gekomen.

Allereerst is dit vooral een jaar waarin projecten, die door ons zelf zijn opgestart, in uitvoering zijn genomen, opgeleverd of verder zijn ontwikkeld. Daarbij hebben wij wederom moeten vaststellen dat bij projecten, waarbij het bestemmingsplan moet worden gewijzigd, sprake is van aanzienlijke uitloop in de tijd. Dat is met name het geval bij de projecten Bavel en Stedelijk VSO. In Bavel zijn wij er in geslaagd tot overeenstemming te komen met de bezwaarmakers, waardoor het IKC project in 2019 van start zal gaan. Met betrekking tot het Stedelijk VSO in de Landschappelijke Driehoek, hebben wij moeten besluiten om het project on hold te zetten en andere mogelijke locaties te bezien. Ondanks dat wij er nog niet in geslaagd zijn om een mogelijke alternatieve schoollocatie te verwerven, hebben wij gelukkig wel een tijdelijke oplossing voor het Berkenhofcollege gevonden, zodat er op korte termijn een einde komt aan de zeer slechte huisvesting die men had.

De andere projecten zoals de Kapelstraat, de Kameelstraat, Nutsschool in Teteringen en de Wishof kennen de problematiek met betrekking tot een wijziging van het bestemmingsplan niet en konden daarom voortvarend worden opgepakt binnen de tijdsplanning.

Ook wij werden dit jaar geconfronteerd met de forse stijging van de bouwkosten, waardoor wij genoodzaakt werden het budget voor nieuwbouw en renovatie met 18% tot 23% te verhogen. Dit heeft gevolgen voor de uitgangspunten van de Businesscase, die in 2014 met de gemeente is vastgesteld. Wij hebben dan ook besloten, met instemming van de ALV en de RvC een werkgroep in te stellen om de gevolgen hiervan door te rekenen en daarnaast ook onderscheid te maken in de verschillende activiteiten van BreedSaam, zoals de investeringen, onderhoud en verhuur aan derden. Wij verwachten dat de werkgroep haar werkzaamheden rond de zomer 2019 heeft afgerond.

Dit jaar was ook het eerste jaar, waarin BreedSaam het volledige onderhoud, zowel binnen als buiten, voor de schoolbesturen heeft uitgevoerd. Wij kunnen met enige trots melden dat wij erin geslaagd zijn om de in de onderhoudsbegroting geplande werkzaamheden uit te voeren.

De nieuwbouwactiviteiten blijven achter bij hetgeen in de businesscase is opgenomen als gevolg van het uitstel van een aantal grote nieuwbouwplannen. Dit is zichtbaar in de begrote kapitaalslasten zoals afschrijvingen en rentelasten. In 2018 zien we dat de opgestarte nieuwbouwactiviteiten meer dan de begrote personele inzet hebben gevraagd, die extern en flexibel is ingevuld. Zo ook ten behoeve van implementatie en verbetering van administratieve processen, verhuuractiviteiten en controllerfunctie.

Daarnaast is in 2018 aanvullend geactiveerd op een aantal reeds afgesloten projecten en eerste inrichting waardoor de afschrijvingen per ultimo boekjaar hoger uitvallen dan begroot.

Ten aanzien van de aandacht voor duurzaamheid in de projecten en bij het onderhoud, is er een Denktank Duurzaamheid ingesteld. In de Denktank nemen naast de vertegenwoordiging vanuit BreedSaam, onder andere ook vertegenwoordigers van de scholen en de gemeente deel. Doel is om te komen tot een blauwdruk voor duurzame oplossingen welke gerealiseerd moeten gaan worden. De Denktank verwacht in 2019 met de eerste resultaten te komen. Daarnaast is in overleg met Schooldakrevolutie een start gemaakt om te onderzoeken hoe en met wat voor financiering welke schoollocaties voorzien kunnen worden van zonnepanelen. Specifieke aandacht wordt besteed aan de bekostiging van de duurzaamheidsmaatregelen.

Met ingang van 2018 heeft BreedSaam ook de verhuur van kinderopvangfaciliteiten voor alle schoollocaties overgenomen van de schoolbesturen. Een majeure opgave die ook veel inzicht opgeleverd heeft in het gebruik van alle locaties.

Met onze belangrijkste stakeholder, de gemeente, hebben wij een aantal malen bestuurlijk overleg gevoerd, zoals ook is afgesproken bij de doordecentralisatie-overeenkomst. We constateren dat het voor beide

organisaties nog altijd zoeken is naar de juiste aanpak van deze samenwerking. Met de komst van een nieuwe accountmanager bij de gemeente, die regelmatig werkoverleg heeft met onze directeur zijn zeker stappen in de goede richting gezet. Op een aantal dossiers zoals het addendum op de overeenkomst ten aanzien van de ontwikkeling van IKC-vorming en hoe om te gaan met aanpassingen van de MFA's die in eigendom zijn van de gemeente zijn uiteindelijk wel vorderingen gemaakt.

Dat het "Bredase Model" van doordecentralisatie met veel belangstelling wordt gevolgd, blijkt wel uit een bezoek van delegaties van het ministerie ,VNG en de VO raad, die zich graag lieten informeren over de ontwikkeling van BreedSaam en daar zeer enthousiast over waren. Hierbij was ook de gemeente vertegenwoordigd.

Intern heeft het Huisvestingsbedrijf, naast de reguliere werkzaamheden zoals de projecten en de werkzaamheden met betrekking tot het onderhoud, verder gewerkt aan de versterking van de kwaliteit van de interne processen. Dit jaar betreft dat vooral de verbetering van de AO, de procedure tot aanvraag en besluitvorming van een budget voor projecten en de rapportages daarvan. We kunnen vaststellen dat men hierin geslaagd is en dat versterkt de kwaliteit van de werkprocessen maar ook die van de besluitvorming en het toezicht door bestuur, RvC en ALV.

Het bestuur heeft in december afscheid genomen van Jos de Kort, in verband met zijn pensionering als bestuurder van Markant. Jos heeft vanaf zijn aantreden een grote betrokkenheid getoond en een belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van BreedSaam. In de eerste jaren als voorzitter van de Algemene Leden Vergadering en vanaf 2017 als lid van het bestuur. Wij zijn hem daarvoor zeer erkentelijk.

Met de benoeming van Ray Lucieer, bestuurder bij INOS, per 1 januari 2019, is in de ontstane vacature voorzien.

H.H. Reininga,
voorzitter bestuur.

Een terugblik op 2018 voor de Raad van Commissarissen van BreedSaam is makkelijker dan de voorafgaande jaren: BreedSaam is volwassen geworden. Besluitvorming, met de getrapte coöperatie structuur met Algemene ledenvergadering, bestuur en raad van Commissarissen is daadkrachtig en efficiënt verlopen. Gebouwen voor primair onderwijs zijn opgeleverd en in productie! De toevoeging -dit jaar voor het eerst- van Totaal Onderhoud aan het pakket van dienstverlening van BreedSaam is samen met de reeds bestaande renovatie, nieuwbouw en klein onderhoud volledig geïmplementeerd in haar dienstverlening.

Een terugblik laat ook zien dat we opereren in een echte wereld: zoals iedere ontwikkelende partij vergt het inspanning en tijd om passende locaties voor grote, gecombineerde, huisvesting te vinden. Bestemmingsplannen vergen tijd en dat geldt helaas ook voor Breedsaam. Projecten als Bavel en Stedelijk VSO lopen daardoor ongewenst (te) veel vertraging op. In de traditionele bekostiging van onderwijs huisvesting worden budgetten voor de locatie-ontwikkeling niet voorzien. Bij zo'n thema zie je nog dat in een eerdere fase, gemeentes bij het opzetten van een bestemmingsplan, onderwijs moeten meenemen in hun planvorming.

Projecten van traditionele grootte kennen dit probleem van de bestemde locatie in veel mindere mate, en deze projecten lopen dan inmiddels geruisloos. Dit laatste in technische zin, ook BreedSaam stelt vast dat een enorme stijging van bouwkosten de traditionele bekostiging van nieuwbouw ver achter zich laat. Stijging bouwkosten over 2018 wordt door adviseurs ingeschat op 25%. Eisen aan nieuwe en bestaande gebouwen (verduurzaming, BENG, Programma van eisen Frisse Scholen, en gasloze verwarming) leiden tot extra investeringen. Deze kostenstijging van én marktprijs én eisenpakket heeft langdurig effect op ons businessplan en leidt ertoe dat overleg met onze financier (de gemeente Breda) nodig is om toekomstige ontwikkelingen te kunnen ondersteunen.

Een bijzondere ontwikkeling is de keuze die ouders maken voor een onderwijsinstelling voor hun kinderen buiten hun eigen wijk. De invloed hiervan op de toekomstige behoefte aan ruimte kan groot zijn en wordt door buitenstaanders onderschat. Tot heden is een traditionele planning ten behoeve van de huisvesting van onderwijs per wijk gebaseerd op bevolkingscijfers. Een keuzevrijheid of zelfs een stimulans voor primair onderwijs buiten de wijk leidt tot een onzekerheid in ons businessplan en gebrek aan aansluiting tussen vraag en aanbod van onderwijs vierkante meters op wijk niveau. Dit vraagt van Breedsaam een ruimere blik op de totaal huisvesting van onze doelgroep.

De RvC heeft afscheid genomen van bestuurslid Jos de Kort in verband met zijn pensionering. Jos de Kort is een van de medegrondleggers van BreedSaam. Ray Lucieer heeft zijn positie binnen BreedSaam overgenomen. Ook heeft de RvC, na een selectieprocedure, als opvolger van haar lid Jan Mols, Vivianne Buteijn benoemd tot nieuw lid in 2018.

Vanuit een financieel oogpunt zijn de resultaten van BreedSaam passend binnen het voorziene budget. Ook wordt nu door een aangepaste administratie de kosten van huisvesting, onderhoud en kosten van de ruimtes welke niet tot onze kerntaak behoren (bijvoorbeeld opvang, gymnastiekzalen) transparant. Verder is de directie van BreedSaam in staat aan de hand van projectsheets voldoende financieel inzicht te geven over (de voortgang van) projecten.

Een punt buiten huisvesting om, dient hier vermeld te worden: door het gestructureerd overleg over huisvesting zijn de verschillende Bredase schoolbesturen op een plezierige wijze tot onderling overleg bereid. Deze meerwaarde is bij de oprichting van BreedSaam wel gedacht, maar is nu feitelijk tot stand gekomen. Ook dat maakt huisvesting en overleg hierover makkelijker en uiteindelijk succesvoller.

De RvC ziet 2019 vol vertrouwen tegemoet.

Breda, 20 juni 2019

BreedSaam, Coöperatie Huisvesting Primair en Speciaal onderwijs Breda u.a.

De heer ir. C.P.A. van den Eijnden MBA
Voorzitter Raad van Commissarissen

Mevrouw V.C.W. Buteijn Msc
Lid Raad van Commissarissen

De heer ir. N.G.M. van Os
Lid Raad van Commissarissen

BreedSaam draagt bij aan maximale ontwikkelingskansen voor kinderen door het realiseren van een rijke leer- en werkomgeving en een veilig en gezond leer- en werkklimaat.

1. MISSIE, VISIE EN STRATEGIE

1.1 MISSIE

BreedSaam draagt bij aan maximale ontwikkelingskansen voor kinderen door het realiseren van een rijke leer- en werkomgeving en een veilig en gezond leer- en werkklimaat voor alle kinderen en voor het personeel van de scholen.

1.2 VISIE

De schoolbesturen en de gemeente beogen met de doordecentralisatie het volgende doel te bereiken: het realiseren van betere schoolgebouwen, waarmee hogere leeropbrengsten kunnen worden behaald, zodat de kinderen van Breda en omstreken optimale kansen tot ontplooiing en succes krijgen.

1.3 STRATEGIE

Om het voornoemde doel te bereiken, hebben de schoolbesturen gezamenlijk de zorgplichttaken van de gemeente overgenomen ten aanzien van de schoolgebouwen van het Primair en Speciaal Onderwijs. Hiertoe zijn zij een duurzame samenwerking aangegaan, die het mogelijk maakt om minder op basis van concurrentie en meer op basis van samenwerking tot betere oplossingen voor de onderwijshuisvesting in Breda te komen.

In het werkjaar 2018 had BreedSaam enkele beleidsprioriteiten:

1. Het zorgen voor de goede voortgang en opstart van bouw- en onderhoudsprojecten en een juiste procesmatige vastlegging van de verschillende fases.
2. Het verder opbouwen en in routine brengen van de organisatie, zowel wat betreft het huisvestingsbedrijf als ook de bestuurlijke organisatie.
3. Het verder zorgdragen voor een financieel gezonde toekomstgerichte en geautomatiseerde bedrijfsvoering.
4. Het ontwikkelen van beleid op diverse beleidsterreinen, zoals professionaliseren van het contractonderhoud, verhuurbeleid, duurzaamheid en IKC-vorming.

Op alle beleidsprioriteiten zijn in het jaar 2018 duidelijk vorderingen geboekt.

BreedSaam is de coöperatieve vereniging van 11 schoolbesturen in Breda die na de doordecentralisatie de huisvesting verzorgt voor 56 scholen en 70 gebouwen in het primair en (voortgezet) speciaal onderwijs in Breda.

2. ORGANISATIE

Conform de akte van oprichting van BreedSaam artikel 24 (Jaarrekening: boekjaar, rekening en verantwoording) en de overeenkomst Doordecentralisatie Onderwijshuisvesting Primair en Speciaal Onderwijs Breda artikel 16 (informatie en verantwoording) heeft het bestuur onderhavig (financieel) verslag opgesteld.

Boekjaar

Het boekjaar is gelijk aan het kalenderjaar en loopt van 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018

Rekening en verantwoording

Het bestuur heeft zich bij het opmaken van het financieel verslag bij laten staan door PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., vertegenwoordigd door de heer drs. T.A.G. van Boxtel RA, als haar registeraccountant, welke is benoemd door de algemene ledenvergadering d.d. 21 mei 2015.

De jaarrekening is vastgesteld door de algemene ledenvergadering d.d. 20 juni 2019.

2.1 BESTUURLIJK

BreedSaam is een coöperatie met een Algemene Leden Vergadering (ALV) als hoogste orgaan, dat de belangrijkste besluiten neemt, een bestuur voor het besturen van de organisatie en een Raad van Commissarissen ter advisering aan ALV en bestuur. Daarmee is in het geheel van de governance voorzien.

2.1.1 ALGEMENE LEDENVERGADERING VAN DE COÖPERATIE BREEDSAAM:

Voorzitter: de heer A.W. Wever (tevens bestuurder van stichting PCPO Midden-Brabant)

Leden:

1. Stichting Markant Onderwijs
2. Stichting Vrije School Breda
3. Stichting Protestants Christelijk Primair Onderwijs Midden-Brabant
4. INOS, Stichting Katholiek Onderwijs Breda
5. Stichting Nutsscholen Breda
6. Stichting Katholiek Onderwijs Ginneken
7. Stichting Katholiek Onderwijs Het Groene Lint
8. Stichting Islamitisch Primair Onderwijs
9. Stichting Onderwijs Koninklijke Auris Groep
10. Stichting Koninklijke Visio, Expertisecentrum voor Slechthziende en Blinde Mensen
11. Stichting het Driespan

2.1.2 BESTUUR

- De heer H.H. Reininga, onafhankelijk voorzitter
- De heer drs. B.M.A. Sanders, lid
- De heer drs. J.W.C.J.M. de Kort, lid tot en met 31 december 2018 (vanaf 1 januari 2019 opgevolgd door de heer R.C. Lucieer)

2.1.3 RAAD VAN COMMISSARISSEN

- De heer ir. C.P.A. van den Eijnden MBA, voorzitter
- De heer mr. J.M.A. Mols, lid tm juli 2018
- De heer ir. N.G.M. van Os, lid
- Mevrouw V.C.W. Buteijn Msc, lid vanaf augustus 2018

2.1.4 BESTUURLIJK OVERLEG

In 2018 kwam het bestuur 26 maal bij elkaar en is er 1 maal een bestuurlijk overleg geweest met de verantwoordelijke wethouder. De Algemene Leden Vergadering kwam 4 maal bijeen en de Raad van Commissarissen vergaderde 4 maal.

2.2 HUISVESTINGSBEDRIJF

2.2.1 BEDRIJFSSTRUCTUUR

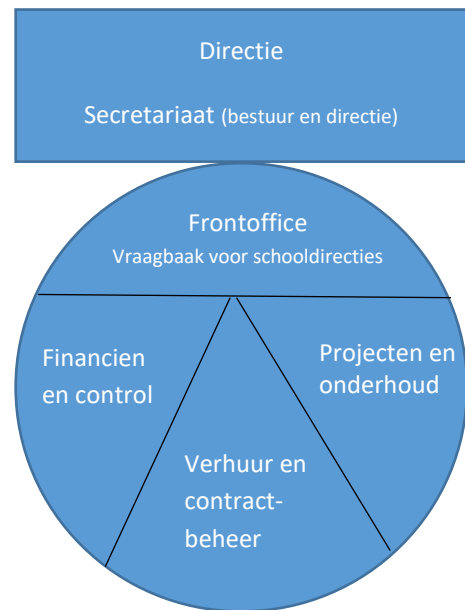
Het huisvestingsbedrijf is 'lean and mean' opgezet. Het is in feite een regie-organisatie die het beste uit de markt haalt tegen een betaalbare prijs. Het is daarom een professionele kern-organisatie, die in staat is te overzien wat het ontzorgen van onderwijshuisvesting inhoudt, die in staat is regie te voeren en te beoordelen wat de kwaliteit en prijsverhouding daarvan is en dit in optimale contracten met de markt vertaald.

De kern-organisatie van het huisvestingsbedrijf heeft expertise op een aantal gebieden:

- nieuwbouw en renovatie
- onderhoud
- verhuuractiviteiten
- beheer bewegingsonderwijs
- beheer contracten
- directie- en bestuurssecretariaat
- financiën en Control

De kern-organisatie haalt vervolgens het beste uit de markt op de volgende gebieden:

- bouwprojectmanagement
- architectuur
- aannemerij
- contractonderhoud
- planmatig onderhoud
- boekhouding en accountancy
- juridische expertise en verzekeringen
- ict

2.2.2 HUISVESTINGSBEDRIJF FUNCTIES

De bezetting van het huisvestingsbedrijf bestond in 2018 gemiddeld uit 5,9 fte en de volgende personen:

- De heer P. van Hoorn, directie
- De heer J. Kusters, projecten en onderhoud
- De heer R. Swagemakers, projecten en onderhoud
- De heer J. Meeuwissen, projecten en onderhoud
- De heer K. Ilmer, contracten beheer
- De heer M. Canjels, financiën en control (tot 01-06-2018)
- De heer R. Brouwer, financiën en control (vanaf 01-06-2018)
- Mw. J. Joore, strategische controlling (vanaf 01-06-2018)
- Mw. K. Dekkers, frontoffice en secretariaat

BreedSaam ontzorgt de scholen t.a.v. huisvestingsvragen en werkt derhalve vanuit een cultuur van dienstbaarheid. Het huisvestingsbedrijf is creatief, deskundig, en maakt dingen mogelijk.

3. PROJECTEN

Bij de start van BreedSaam is er op 4 december 2014 een meerjarige huisvestingsplanning vastgesteld, waarbij de investeringen per jaar per school zijn vermeld. Deze planning wordt jaarlijks geactualiseerd, zie bijlage 2.

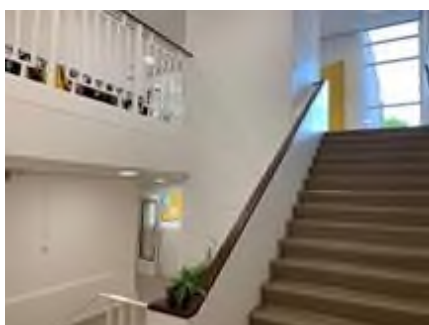
3.1 IN UITVOERING ZIJNDE EN GEREALISEERDE PROJECTEN

Conform de huisvestingsplanning zijn de volgende projecten uitgevoerd:

3.1.1 IKC OASE KAMEELSTRAAT

De renovatie en uitbreiding is gestart in de zomer van 2018. Het bestaande gebouw (2200 m2) is gerenoveerd en er is 150 m2 bijgebouwd t.b.v. een speellokaal en VVE.

Het bestaande gebouw is, op de zuidgevel na, helemaal gestript en alles is vernieuwd. Ook is er een luchtbehandeling installatie geïntegreerd in het gebouw en is overal led verlichting toegepast. Ook is de installatie voorbereid op het leggen van zonnepanelen op het dak.

3.1.2 UITBREIDING NUTSBASISSCHOOL TETERINGEN

De nieuwbouw is gestart in de zomer van 2018. De tijdelijke huisvesting is afgevoerd en op deze plek is 830 m² nieuwbouw geplaatst. Hierin zitten 5 lokalen, een speellokaal en een lokaal voor de BSO. In de bestaande bouw met 4 lokalen zijn kleine werkzaamheden uitgevoerd. Door het toepassen van een luchtbehandeling installatie en led verlichting is deze school klaar voor de toekomst. Voor het leggen van zonnepanelen op het dak zijn voorbereidingen getroffen.

3.1.3. RENOVATIE EN UITBREIDING OBS DE TWESPRONG (BRABANTPARK)

De werkzaamheden zijn gestart in de herfstvakantie van 2017. Het bestaande gedeelte is volledig gerenoveerd en voorzien van een luchtbehandelingsinstallatie. De school is uitgebreid met circa 600 m² bvo. De 2 noodlokalen zijn verwijderd en als permanent gerealiseerd in de uitbreiding. Verder is een VVE ruimte gerealiseerd. Ook is er een luchtbehandeling installatie geïntegreerd in het gebouw en is in de nieuwbouw ledverlichting toegepast.

De oplevering van de werkzaamheden was 21 juni 2018. Het pand is in gebruik genomen met ingang van het nieuwe schooljaar 2019/2020 op 20 augustus 2018. De VVE is 1 februari 2019 gestart.

3.1.4 NIEUWBOUW INTERNATIONALE SCHOOL CAMPUS BREDA.

De realisatie van de Internationale School Campus is gebeurd mede met provinciale subsidie en bestaat uit een primary (PO) en secondary (VO) deel. Het project is aanbesteed op basis van Best Value Procurement. BreedSaam heeft circa € 1,8 miljoen bijgedragen voor het PO gedeelte.

De nieuwbouw is gerealiseerd in combinatie met uitbreidingen en onderhoudswerkzaamheden van het Mencia de Mendoza Lyceum. Ook is er een luchtbehandeling installatie geïntegreerd in het gebouw en is ledverlichting toegepast. De werkzaamheden zijn gecoördineerd door Building Breda die hiervoor Avant Bouwpartners als projectleider heeft ingeschakeld.

De werkzaamheden van het totale project zijn gestart na de zomervakantie van 2017. De oplevering van de ISB is net voor de Kerstvakantie in 2018 afgerond. Per 7 februari 2019 is de ISB in gebruik genomen. Direct daarna is de tijdelijke huisvesting van de ISB afgebroken waardoor toen de bouw van twee gymzalen voor het Mencia de Mendoza kon starten.

3.3 ONDERHOUD

In 2018 is op diverse onderwijslocaties onderhoud uitgevoerd aan de hand van de MeerJarenOnderhouds-Planning (MJOP).

Tot en met 2017 is BreedSaam alleen verantwoordelijk geweest voor de uitvoering van het buitenonderhoud en werd het binnenonderhoud door de scholen zelf beheerd.

In 2017 is gewerkt aan de planvorming voor de overdracht van dit binnen onderhoud naar BreedSaam per 1 januari 2018, de financiering daarvan en de besluitvorming daarover.

Vanaf 1 januari 2018 heeft BreedSaam het totaalonderhoud ten behoeve van alle bij BreedSaam behorende schoolgebouwen. Het totaalonderhoud bestaat uit:

- Planmatig onderhoud, waaronder het meerjarenonderhoud en contractonderhoud (o.a. preventief onderhoud);
- Niet planmatig onderhoud, waaronder calamiteiten- en storingsonderhoud;
- Additioneel onderhoud.

Hiertoe dragen de aangesloten schoolbesturen een contributie af aan BreedSaam.

4. LEERLINGAANTALLEN

In bijlage 3 is het aantal leerlingen per 1 oktober 2016, 2017 en 2018 weergegeven. Het totaal aantal leerlingen bedroeg in 2016: 17.592, in 2017: 17.486 en in 2018:17.356, een afname van 130 leerlingen tussen 2017 en 2018.

BreedSaam heeft in juni 2016 door BBO Onderzoek en Informatie van de gemeente Breda een leerlingenprognose voor de periode 2017 t/m 2032 voor haar leden laten opstellen. De gemeente Breda heeft daarna besloten de bevolkingsprognose waarop de leerlingprognoses gebaseerd worden, nog maar een keer per 2 jaar op te stellen. In 2018 is er derhalve geen nieuwe prognose opgesteld.

Naar aanleiding van deze prognose krijgen schoolbesturen en BreedSaam inzicht in welke scholen in leerlingenaantal naar verwachting zullen groeien, nagenoeg constant zullen blijven of zullen krimpen. BreedSaam verwacht dat het leerlingenaantal in het verzorgingsgebied nagenoeg constant zal blijven, maar per wijk kan er groei of krimp optreden.

BreedSaam heeft de ontvangen leerlingprognoses 2017-2032 met de betrokken schoolbesturen besproken.

5. COMMUNICATIE

BreedSaam beschikt over een website met als webadres www.breedsaam.nl. Deze website is algemeen informatief ten aanzien van de organisatie BreedSaam en geeft informatie over nieuwbouw- en renovatieprojecten.

De leden worden middels de ledenvergaderingen geïnformeerd over de diverse ontwikkelingen bij BreedSaam. Tussentijds worden zij waar nodig via de mail op de hoogte gehouden.

In het voorjaar is een bijeenkomst gepland voor alle GMR'en en Raden van Toezicht. De bijeenkomsten is door hen als prettig en nuttig ervaren. De geplande bijeenkomst voor directeuren is vanwege te weinig aanmeldingen niet doorgedaan.

6. ONTWIKKELTRAJECTEN

6.1 GEBRUIK RUIMTE VOOR NIET-ONDERWIJS ACTIVITEITEN: M2 VOOR DERDEN

Ook in 2018 is geprobeerd met de gemeente Breda te komen tot een gemeenschappelijk uitgangspunt waarbij BreedSaam IKC-vorming bij de bij haar aangesloten scholen kan realiseren

6.2 DUURZAAMHEID

In 2018 is een denktank duurzaamheid van start gegaan met als doel duurzaamheid centraal te stellen bij de uitvoering van de projecten. Daarbij zal ook aandacht besteed moeten worden aan de financiering omdat de huidige middelen hierin niet voorzien. In de denktank zullen ook adviseurs en vertegenwoordigers van de gemeente zitting nemen.

Ook is een samenwerkingstraject gestart met Schooldakrevolutie om te komen tot een keuze voor het aanbrengen van zonnepanelen op daarvoor geschikte schoolgebouwen met vast te leggen kwaliteitseisen tegen aanvaardbare investeringen.

Met BBA binnenmilieu is een tiental schoolgebouwen geïnspecteerd waarvan er een aantal urgent aangepakt moeten worden.

6.3 MARKTONTWIKKELINGEN

Met Brink Groep is onderzocht wat de huidige marktontwikkelingen als consequentie zouden hebben voor de reeds ingeplande en gebudgetteerde verplichtingen. Met de uitkomst hiervan is de oorspronkelijke businesscase vanaf 2023 gecorrigeerd tot en met het jaar 2030.

6.4 INKOOP/AANBESTEDING

Met Brink Groep is ook onderzocht wat de meest optimale manier voor inkoop/aanbesteding en organisatievorm zou zijn voor BreedSaam. De uitkomst in dit onderzoek gaf aan dat BreedSaam met de door haar gemaakte ontwikkelkeuzes op de goede weg is.

7. FINANCIËN

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste gegevens uit het financieel verslag 2018 van BreedSaam samengevat en toegelicht. Het jaarverslag zelf is integraal opgenomen onder paragraaf 7.4.

7.1 ALGEMEEN

Het financieel verslag 2018 is het vijfde verslag dat door BreedSaam is opgesteld. Met het financieel verslag 2018 zijn de boekwaarden van alle individuele panden die per 01-01-2015 van de gemeente Breda zijn overgenomen boekhoudkundig verwerkt.

Eind 2015 heeft BreedSaam (onder eigen regie) de financiële administratie ingericht via haar AFAS licentie. De feitelijke boekhoudkundige handelingen zijn daarbij uitbesteed. Sinds begin 2016 worden alle boekhoudkundige handelingen digitaal via workflows verricht. Vanaf 2018 verloopt de volledige facturenverwerking digitaal. In 2018 is de controlfunctie verder uitgewerkt en verbeterd.

Het financieel verslag 2018 is, net als in het voorgaande jaar, gecontroleerd en goedgekeurd door accountant PwC. Omdat dit het vierde operationele jaar van BreedSaam is, werd wederom aandacht besteed aan controle van de boekwaarden ten opzichte van de afgesloten overeenkomst met de gemeente, de juistheid en volledigheid van alle baten zoals de vergoeding vanuit de gemeente en de overdracht van de baten binnen- en buitenonderhoud vanuit de schoolbesturen.

7.2 RISICO'S

Het bestuur van BreedSaam wijst de algemene leden vergadering op de navolgende (meest belangrijkste) risico's en de door haar genomen beheersmaatregelen:

- 1) de jaarlijkse gemeentelijke vergoeding valt weg. Beheersmaatregel: de zorgplicht onderwijshuisvesting ligt contractueel bij de gemeente. Indien de gemeentelijke vergoeding wegvalt, is BreedSaam niet meer in staat de aan haar door gedecentraliseerde zorgplicht uit te voeren. Het bestuur zal dan de algemene leden vergadering verzoeken de gemeente te melden de zorgplicht van BreedSaam over te nemen.
- 2) de jaarlijkse vergoeding vanuit de schoolbesturen valt weg. Beheersmaatregel: indien BreedSaam niet de vergoeding ontvangt voor het uitvoeren van de bijbehorende taak, zal het bestuur besluiten tot het stopzetten van de betreffende taakuitvoering.
- 3) het onderhavige vastgoed wat BreedSaam bezit raakt (deels) verloren. Beheersmaatregel: het bestuur heeft een verzekeringspolis hiertoe afgesloten en aan haar betalingsverplichting voldaan.
- 4) leegstand binnen het onderhavige vastgoed. Beheersmaatregel: leegkomende panden zullen terstond aan de gemeente gemeld worden en na maximaal 4 jaar tegen de dan geldende boekwaarde worden terug geleverd.
- 5) de bouwrijzen ontwikkelen zich zodanig dat de in de businesscase gereserveerde bedragen niet voldoende zijn om de kosten te dekken. In 2018 is vanuit het DB en de ALV een werkgroep ingesteld die voorstellen ontwikkelt om dit risico tegen te gaan. In 2019 wordt de businesscase vernieuwd met als doel om beter inzichtelijk te maken welke effecten de veranderende omstandigheden tot gevolg hebben. Daarnaast is ook inzicht gewenst in de effecten van de verschillende activiteiten/geldstromen.
- 6) de onderhoudsbijdragen die schoolbesturen aan BreedSaam betalen zijn onvoldoende om de onderhoudskosten te kunnen betalen. Om dit risico af te dekken zal BreedSaam niet meer onderhoudsuitgaven doen dan kunnen worden bekostigd vanuit de bijdragen van de schoolbesturen. Overigens wordt dit vraagstuk ook meegenomen door de hiervoor genoemde "werkgroep Businesscase".
- 7) de kosten van onderhoud worden o.a. beïnvloed door leegstaande lokalen waarvoor schoolbesturen geen onderhoudsbijdragen vanuit het Rijk ontvangen. Daardoor zijn de onderhoudskosten hoger dan de baten. In 2018 is het verhuurbeleid herzien.
- 8) De afspraak met de Belastingdienst loopt af in 2019. Overleg met de belastinginspecteur, ondersteund door adviseurs, is in volle gang.

7.3 RATIO'S

Voor BreedSaam en haar financiers zijn solvabiliteit, Debt Service Coverage Ratio (DSCR) en Loan to Value (LTV) belangrijke ratio's. In onderstaande tabel zijn de ratio's voor wat betreft het onderhavig boekjaar weergegeven. Deze ratio's zijn afgezet tegen de voor BreedSaam geldende normering in de van toepassing zijnde treasuryregels zoals vastgelegd in het treasurystatuut.

Gezien de bijzondere startsituatie van BreedSaam (overname gebouwenbestand PO-SO van de gemeente Breda door middel van 100% financiering - wederom - via de gemeente Breda) wijken de ratio's solvabiliteit en Loan to Value af van de norm, echter BreedSaam heeft als doelstelling om op termijn beter dan de norm te presteren.

	Realisatie 2018	Businesscase 2018 (gecorrigeerd)	Norm	Streven bestuur
Solvabiliteit (Totaal Eigen Vermogen / Balanstotaal)	5,4%	5,2%	20,0% (min.)	>25%
DSCR (EBITDA/(betaalde rente + aflossingen))	1,3	1,3	1,0 (min.)	>1,2
Loan to Value (Vreemd Vermogen / Vastgoed)	90,0%	83,0%	80,0% (max.)	<75%

Toelichting

In bovenstaand overzicht heeft een correctie van de kengetallen van de businesscase plaatsgevonden. In bovenstaand overzicht is nu rekening gehouden met de aangepaste verwerking van de investeringssubsidie, hetgeen effect heeft op het resultaat, eigen vermogen en materiele vaste activa.

De solvabiliteit drukt de mate uit waarin de organisatie tijdelijke tegenvallers kan opvangen. Daarom is een ondergrens nuttig. De markt vereist een behoorlijk weerstandsvermogen waarbij 20% of meer gebruikelijk is. De solvabiliteit scoort iets hoger dan in de businesscase, omdat het eigen vermogen kleiner is dan in de businesscase voorzien. Het eigen vermogen is nagenoeg gelijk met de business case, daarentegen is er minder geleend waardoor het balanstotaal lager is.

Een Debt Service Coverage Ratio (DSCR) van 1,2 wordt vaak gezien als ondergrens: aan de betalingsverplichtingen jegens financiers kan dan worden voldaan zonder dat een eventuele tegenvaller dit in gevaar brengt. Financiers kunnen, voor een te overziene periode, een score tussen de 1,0 en 1,2 toestaan. De DCSR scoort gelijk aan de businesscase.

De Loan to Value (LTV) is de indicatie van de som geld die bij de executie van zekerheden (vastgoed) kan worden uitgewonnen. Zolang deze LTV onder de 80% is, kan de waarde van vastgoed behoorlijk dalen zonder dat daarmee eindaflossingen van financieringen in gevaar komen. In 2018 is er minder waarde aan de vaste activa toegevoegd dan in de business case was voorzien. Het geld is niet aan 'stenen' uitgegeven, maar staat nog op de bank, zie hoge liquide middelen.

8. ONDERTEKENING

Breda, 20 juni 2019

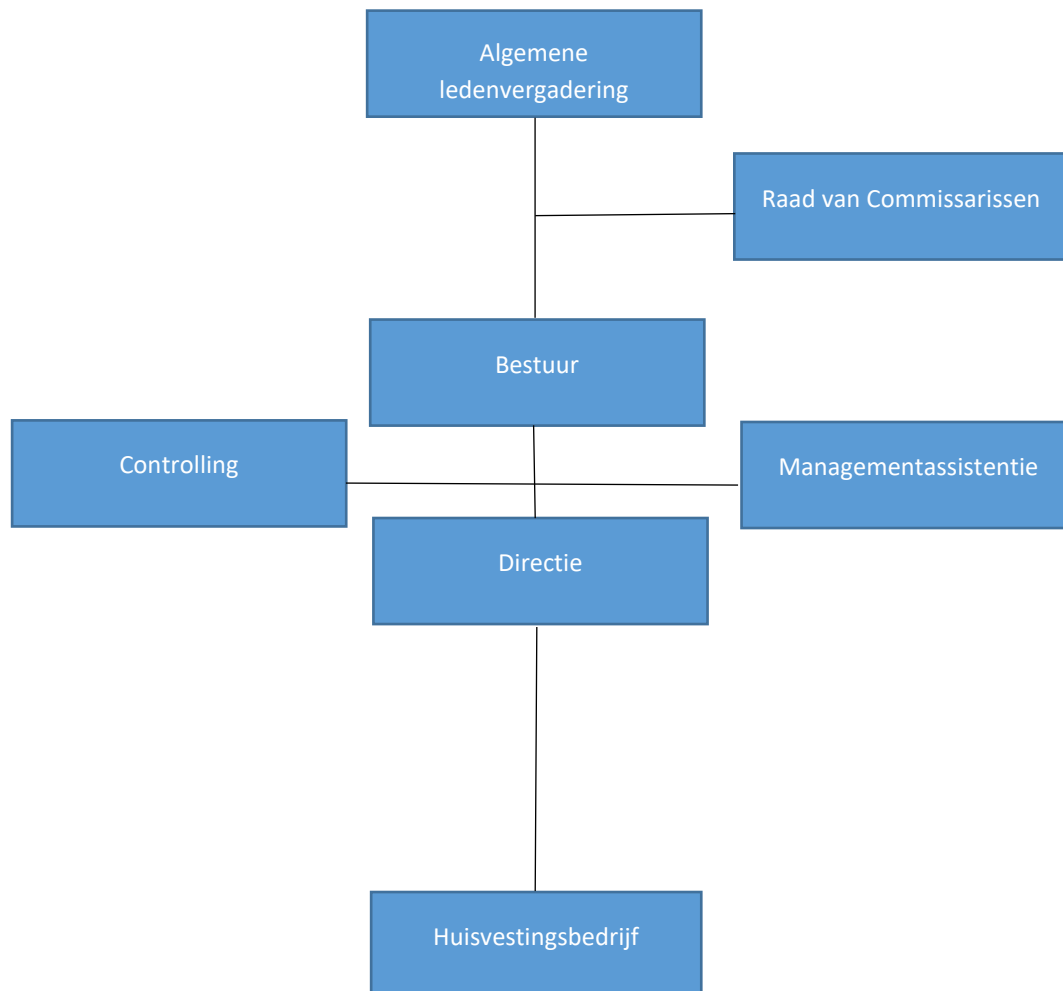
BreedSaam, Coöperatie Huisvesting Primair en Speciaal onderwijs Breda U.A.

De heer H.H. Reininga,
Voorzitter bestuur

De heer drs. B.M.A. Sanders,
Lid bestuur

De heer R.C. Lucieer
Lid bestuur

BIJLAGE 1: ORGANOGRAM BREEDSAAM

1.1 Balans per 31 december 2018

(Na resultaatbestemming)

ACTIVA	<u>31 december 2018</u>		<u>31 december 2017</u>	
	€	€	€	€
Vaste activa				
<i>Materiële vaste activa</i>	[1]			
Terreinen		8.097.851		8.146.694
Gebouwen		64.454.388		67.295.410
Overige materiële vaste activa		3.271.551		3.649.516
Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering		<u>9.102.606</u>		<u>2.738.334</u>
		84.926.396		81.829.954
Vlottende activa				
<i>Vorderingen</i>	[2]			
Debiteuren		129.697		438.521
Overige vorderingen		<u>353.997</u>		<u>348.944</u>
		483.694		787.465
<i>Liquide middelen</i>	[3]		8.318.813	11.628.018
Totaal activazijde		<u>93.728.903</u>		<u>94.245.437</u>

*) De getallen tussen [] verwijzen naar de diverse toelichtingen verderop in deze jaarrekening.

1.1 Balans per 31 december 2018

(Na resultaatbestemming)

PASSIVA		31 december 2018		31 december 2017	
		€	€	€	€
Eigen vermogen	[4]				
Overige reserves		<u>5.034.455</u>	5.034.455	<u>5.052.128</u>	5.052.128
Vorzieningen	[5]				
Overige voorzieningen		<u>6.101.056</u>	6.101.056	<u>4.742.007</u>	4.742.007
Langlopende schulden	[6]				
Schulden aan kredietinstellingen		<u>76.408.333</u>	76.408.333	<u>76.741.667</u>	76.741.667
Kortlopende schulden	[7]				
Aflossingsverplichtingen		2.189.583		4.045.833	
Schulden aan leveranciers		1.048.287		526.010	
Belastingen en premies sociale verzekeringen		44.134		41.453	
Overlopende passiva		<u>2.903.054</u>	6.185.058	<u>3.096.339</u>	7.709.635
Totaal passivazijde			<u><u>93.728.902</u></u>		<u><u>94.245.437</u></u>

1.2 Winst-en-verliesrekening 2018

		2018	Begroting 2018	2017
		€	€	€
Netto-omzet		14.034.386	14.156.048	13.024.069
Baten		<u>14.034.386</u>	<u>14.156.048</u>	<u>13.024.069</u>
Bruto exploitatieresultaat		14.034.386	14.156.048	13.024.069
Personeelskosten	[8]	762.252	691.505	554.814
Afschrijvingen materiële vaste activa	[9]	3.987.311	3.791.545	3.940.828
Huisvestingskosten	[10]	1.890.824	2.033.063	2.047.871
Beheerskosten	[11]	248.409	259.585	254.503
Onderhoudskosten	[12]	4.089.882	4.089.882	1.859.156
Beheerslasten		<u>10.978.678</u>	<u>10.865.580</u>	<u>8.657.172</u>
Exploitatieresultaat		<u>3.055.708</u>	<u>3.290.468</u>	<u>4.366.897</u>
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	[13]	705	-	4.711
Rentelasten en soortgelijke kosten	[14]	-3.070.768	-3.150.793	-2.965.739
Som der financiële baten en lasten		<u>-3.070.063</u>	<u>-3.150.793</u>	<u>-2.961.028</u>
Resultaat voor belastingen		<u>-14.355</u>	<u>139.675</u>	<u>1.405.869</u>
Belastingen	[15]	-3.318	-8.000	-6.686
Resultaat na belastingen		<u><u>-17.673</u></u>	<u><u>131.675</u></u>	<u><u>1.399.183</u></u>
Bestemming resultaat:				
Overige reserve		-17.673	-	1.399.184
		<u>-17.673</u>	<u>-</u>	<u>1.399.184</u>

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van commissarissen van BreedSaam, Coöperatie Huisvesting Primair en Speciaal Onderwijs Breda U.A.

Verklaring over de jaarrekening 2018

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van BreedSaam, Coöperatie Huisvesting Primair en Speciaal Onderwijs Breda U.A. een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de coöperatie op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW) en de bepalingen bij en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT).

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018 van BreedSaam, Coöperatie Huisvesting Primair en Speciaal Onderwijs Breda U.A. te Breda ('de coöperatie') gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2018;
- de winst-en-verliesrekening 2018;
- het kasstroomoverzicht over 2018; en
- de toelichting met de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW en de bepalingen bij en krachtens de WNT.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de Regeling Controleprotocol WNT 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

6MWT6DEJEVRV-1496172437-25

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Boschdijktunnel 10, 5611 AG Eindhoven, Postbus 6365, 5600 HJ Eindhoven

T: 088 792 00 40, F: 088 792 94 13, www.pwc.nl

PwC is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van BreedSaam, Coöperatie Huisvesting Primair en Speciaal Onderwijs Breda U.A. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het voorwoord 'Van de voorzitter';
- het verslag van de raad van commissarissen;
- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en de bepalingen bij en krachtens de WNT; en voor
- een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de coöperatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de coöperatie te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de coöperatie haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de coöperatie.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Ons controleoordeel beoogt een redelijke mate van zekerheid te geven dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Eindhoven, 27 juni 2019
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. T.A.G. van Boxel RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2018 van BreedSaam, Coöperatie Huisvesting Primair en Speciaal Onderwijs Breda U.A.

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, de Regeling Controleprotocol WNT 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is.

Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de coöperatie.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de coöperatie haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.